

HỖ TRỢ CỦA QUỸ DÂN SỐ LIÊN HỢP QUỐC CHO TỔNG ĐIỀU TRA DÂN SỐ Ở VIỆT NAM

Nguyễn Thị Thanh Mai^(*)

Tổng điều tra dân số và nhà ở là một hoạt động thống kê phức tạp có quy mô lớn và cực kỳ quan trọng của các quốc gia. Thông tin của tổng điều tra không chỉ cung cấp nguồn số liệu đáng tin cậy về dân số mà còn giúp đánh giá các thành tựu kinh tế và xã hội đã đạt được trong những năm trước tổng điều tra, để qua đó đề ra những quyết sách và đường lối đúng đắn, phù hợp cần phải thực hiện cho các năm tiếp sau.

Bắt đầu từ cuối những năm 70 của thế kỷ trước, Quỹ Dân số Liên Hợp Quốc (UNFPA) đã hỗ trợ Việt Nam trong công tác thống kê, đặc biệt là trong Tổng điều tra dân số. Hỗ trợ của UNFPA không chỉ đơn thuần về tài chính mà còn cung cấp tư vấn kỹ thuật; nâng cao năng lực của cán bộ ngành thống kê qua các khóa đào tạo ngắn hạn, cũng như dài hạn và các hoạt động nghiên cứu khác; trang bị các thiết bị tiên tiến; hỗ trợ ứng dụng các kỹ thuật mới trong thu thập, xử lý, phân tích và công bố số liệu. Trên cơ sở đó, tạo cơ hội cho Tổng cục Thống kê của Việt Nam hội nhập quốc tế trong lĩnh vực xây dựng và khai thác nguồn số liệu nhân khẩu học.

Đặc biệt, theo kế hoạch hành động của Chương trình Quốc gia 7 trong giai đoạn 2006-2010, UNFPA cam kết sẽ hỗ trợ kỹ thuật cho Tổng cục Thống kê tiến hành Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2009 nhằm thu thập đầy đủ, chính xác thông tin

về dân số để tính toán nhiều chỉ tiêu quan trọng đáp ứng nhu cầu của các nhà lập chính sách và xây dựng kế hoạch phát triển kinh tế xã hội, cũng như cho những người dùng tin khác ở trong nước cũng như ngoài nước. Theo văn bản đã ký kết, UNFPA hỗ trợ Tổng cục Thống kê thực hiện một dự án với số vốn là 1,35 triệu USD. Trong đó, chủ yếu dành cho các hoạt động của Tổng điều tra 2009. UNFPA cũng đang cố gắng vận động các nhà tài trợ tiềm năng để có thêm kinh phí cho Tổng điều tra.

Trong thời gian vừa qua, UNFPA đã tích cực hỗ trợ cho Việt Nam thực hiện các công việc cần thiết chuẩn bị cho Tổng điều tra 2009 như mời các chuyên gia tư vấn quốc tế vào Việt Nam để phối hợp với Tổng cục Thống kê xây dựng kế hoạch, tài liệu tuyên truyền của Tổng điều tra, trang bị máy móc và phần mềm thử nghiệm công nghệ nhận biết ký tự thông minh.

Nhờ sự trợ giúp có hiệu quả của các chuyên gia tư vấn quốc tế về nhân khẩu học do UNFPA tài trợ, tính đến thời điểm này, Tổng cục Thống kê đã hoàn thành một số công tác chuẩn bị cơ bản ban đầu, tạo điều kiện thuận lợi cho các công việc tiếp sau. Cụ thể là: (i) Tổ chức hội thảo người dùng tin Tổng điều tra dân số, trên cơ sở đó xác định được các chỉ tiêu sẽ đưa vào Tổng điều tra; (ii) Xây dựng kế hoạch chi tiết của Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2009, trong đó bao

^(*) Vụ Thống kê Dân số và Lao động

gồm các chiến lược chủ yếu sẽ áp dụng, hoạt động cụ thể theo thời gian, dự trù kinh phí; (iii) Xây dựng kế hoạch và soạn thảo một số tài liệu tuyên truyền cơ bản cho Tổng điều tra dân số 2009.

Cần phải nói thêm rằng trong Tổng điều tra 2009, Việt Nam quyết định sẽ áp dụng công nghệ nhận biết ký tự thông minh (công nghệ quét) để nhập tin thay cho việc nhập tin từ bàn phím. Đây là công nghệ mới lần đầu tiên được áp dụng tại Việt Nam nên Tổng cục Thống kê đã nhận được sự quan tâm đặc biệt của UNFPA trong lĩnh vực này. Năm 2006, thông qua dự án do UNFPA tài trợ, một máy quét và phần mềm thử nghiệm công nghệ nhận biết ký tự thông minh cho Điều tra mẫu biến động dân số 2006, 2007, sẽ tiếp tục cho Điều tra mẫu lao động và việc làm năm 2007, Điều tra mẫu biến động dân số 2008 và Điều tra mẫu lao động và việc làm năm 2008, tiến tới áp dụng cho Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2009. Đồng thời, UNFPA cũng tài trợ cho một đoàn cán bộ của Tổng cục Thống kê sang Cơ quan Thống kê quốc gia Philippine nghiên cứu kinh nghiệm áp dụng công nghệ này trong Tổng điều tra dân số năm 2000 của Philippine. Dựa vào kết quả thu được qua chuyến nghiên cứu đó, các cán bộ nói trên đã tư vấn cho lãnh đạo Tổng cục Thống kê triển khai đầu tư để thử nghiệm công nghệ quét. Báo cáo của Trung tâm Tin học Thống kê sau hai năm thử nghiệm công nghệ mới này (2006-2007) cho thấy việc ứng dụng công nghệ mang tính khả thi.

Trong thời gian tới, UNFPA sẽ hỗ trợ Tổng cục Thống kê phát hành hai ấn phẩm về tuyên truyền cho Tổng điều tra. Sẽ dùng hai ấn phẩm đó để vận động tài trợ tiếp tục cho Tổng điều tra.

Mặc dù công tác chuẩn bị về cơ bản đã được triển khai nhưng khối lượng công việc cần thực hiện cho Tổng điều tra 2009 vẫn còn rất nhiều và tương đối phức tạp bao gồm các hoạt động: thiết kế và thử nghiệm nhiều lần bảng hỏi; thiết kế mẫu; triển khai và thực hiện chiến dịch tuyên truyền; rà soát ranh giới xã phường, phân chia địa bàn điều tra; vẽ sơ đồ và lập bảng kê; triển khai hội nghị tập huấn; xuất bản và vận chuyển tài liệu điều tra; tổ chức điều tra và giám sát điều tra tại địa bàn; xử lý và công bố số liệu... Những công việc trên đòi hỏi sự đầu tư lớn về nhân lực, vật lực và tài chính. Theo bản dự trù kinh phí Tổng điều tra 2009 gần đây nhất, tổng mức kinh phí dự kiến là 405 tỷ đồng Việt Nam, tương đương 25,4 triệu USD. Chi phí bình quân đầu người của Tổng điều tra là 0,29 USD tăng gấp 3 lần mức chi bình quân của Tổng điều tra 1999. Tuy nhiên, mức chi này vẫn được coi là thấp nếu so sánh với mức chi cho tổng điều tra bình quân đầu người ở các quốc gia khác trong khu vực và trên thế giới. Mặc dù vậy, mức tăng kinh phí này cũng tạo nên một sức ép rất lớn cho ngân sách nhà nước trong giai đoạn hiện nay. Do đó, những hoạt động phục vụ Tổng điều tra 2009 mà UNFPA đã, đang và sẽ hỗ trợ Tổng cục Thống kê là vô cùng quan trọng.

Hiện nay, Tổng cục Thống kê đang phối hợp với UNFPA và các cơ quan khác tiến hành các hoạt động tiếp theo để vận động tài trợ bổ sung từ các cơ quan, tổ chức quan tâm khác ở trong nước và quốc tế. Kế hoạch và tài liệu tuyên truyền vận động đã xây dựng sẽ được Tổng cục Thống kê sử dụng để vận động hỗ trợ cho Tổng điều tra nhằm nâng cao chất lượng số liệu và giảm gánh nặng cho ngân sách nhà nước ■